

4. Дворянсков И., Чучаев А. Ответственность за принуждение к противодействию осуществлению правосудия. *Законность*. М., 2001. № 4. С. 11–14.

5. Курманбаев Б.М. Уголовно-правовая характеристика принуждения к даче показаний: учебное пособие. М.: Караганда, Изд-во Караганд. ун-та, 1999. 74 с.

Корогод Світлана Володимирівна

викладач кафедри кримінального

права та кримінології

Дніпропетровський державний

університет внутрішніх справ

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА УМИСНЕ ВБИВСТВО ПОЄДНАНЕ ІЗ ЗІВАЛТУВАННЯМ АБО СЕКСУАЛЬНИМ НАСИЛЬСТВОМ, ВЧИНЕНЕ В СТАНІ НАРКОТИЧНОГО СП'ЯНІННЯ

Наркотичні засоби, психотропні речовини, їх аналоги згубно впливають на психіку і нервову систему людини, внаслідок чого у неї починає з'являтися агресія, моральні принципи дуже сильно знижуються. Хоча вживання таких засобів і речовин не може визнаватися безпосередньою причиною вчинення насильницьких злочинів, стан сп'яніння відіграє значну роль у процесі виникнення і проходження відповідного психофізіологічного стану, формування злочинних мотивів, наміру, вибору способу, часу, місця та обстановки його реалізації. Наркотичні засоби, психотропні речовини знімають гальмуючу функцію кори головного мозку, підсилюють сексуальну агресивність і викликають неприродні бажання [1, с. 454].

Як зазначає Музика А.А., стан сп'яніння, як узагальнене правове поняття – це психічний стан особи в момент вчинення злочину, викликаний вживанням алкогольних напоїв, наркотичних засобів або інших одурманюючих речовин, який за загальним правилом не виключає осудності, який характеризується послабленням інтелектуальної і вольової сфери психічної діяльності людини і тому може бути ознакою діяння та особи винного, яка значно підвищує ступінь суспільної небезпеки вчиненого і посилює відповідальність цієї особи [2, с. 80].

Вчинення умисного вбивства поєданого із звалтуванням або сексуальним насильством внаслідок вживання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів обумовлено тим, що прихована сексуальна розкутість стає невтримною та неконтрольованою.

Стан наркотичного сп'яніння при вчиненні умисного вбивства на сексуальному ґрунті сприяє забуванню вчиненого, витисненню в несвідоме психотравмуючих переживань і спогадів про вчинене вбивство. Це може призводити до несприйняття або істотного перекрученого сприйняття особою вчинених ним дій і сприяти рецидиву таких злочинів [3, с. 47].

Кримінальним законодавством України передбачено, що особа, що вчинила умисне вбивство поєднане із зґвалтуванням або сексуальним насильством в стані сп'яніння внаслідок вживання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, згідно зі статтею 21 КК України, підлягає кримінальній відповідальності. Питання про таку відповідальність, кримінальним правом традиційно розглядається у контексті проблеми осудності та неосудності особи. Стосовно даного положення в науковій літературі сформовано декілька підходів. Одні вчені вважають, що особа, яка вчинила злочин у стані сп'яніння, повинна підлягати кримінальній відповідальності незалежно від ступеня сп'яніння інші ж вважають, що даний підхід є недосконалий і пропонують різні конструкції відповідальності.

Розрізняють просте (фізіологічне) і патологічне сп'яніння. У ст. 21 КК України йдеться саме про фізіологічне сп'яніння, оскільки судово-психіатрична оцінка патологічного сп'яніння завжди свідчить про неосудність особи, що зробила протиправні дії в даному стані.

Підставою кримінальної відповідальності особи, що вчинила злочин, передбачений п. 10 ч. 2 ст. 115 КК України є наявність в її діянні всіх ознак складу злочину. Інакше кажучи стан наркотичного сп'яніння не може бути віднесений до жодної з ознак медичного критерію неосудності, а отже особа не може бути визнана неосудною. Крім того в стані такого сп'яніння особа не втрачає можливості усвідомлювати свої діяння та керувати ними, а отже не може бути визнана неосудною оскільки, відсутній юридичний критерій неосудності.

Фізіологічне сп'яніння внаслідок вживання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів настає поступово, а особа, що вживає наркотики, усвідомлює, що вживаючи їх, самостійно доводить себе до стану наркотичного сп'яніння. Крім того особа, що не вперше вживає наркотичні засоби, психотропні речовини або їх аналогів усвідомлює їх вплив на свій організм, реакцію нервової системи, а також наслідки, які можуть настати в результаті вживання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів. Тому в разі скоєння умисного вбивства поєданого із зґвалтуванням або сексуальним насильством відсутнім є не тільки медичний (тобто певний психічний розлад), а й юридичний (відсутність контролю над своєю свідомістю та поведінкою) критерій неосудності.

Окрім того, що за злочин передбачений п. 10 ч. 2 ст. 115 КК України, вчинений в стані наркотичного сп'яніння, особа підлягає кримінальній відповідальності, законодавство України визнає стан викликаний вживанням наркотичних або інших одурманюючих засобів обставиною, що обтяжує покарання (ч. 1 п. 13 ст. 67 КК України).

Отже, згідно з кримінальним законодавством України стан сп'яніння незалежно від його ступеня не звільняє особу від кримінальної відповідальності за умисне вбивство поєднане із звалтуванням або сексуальним насильством. Підставою для такого висновку є те, що при звичайному фізіологічному сп'янінні відсутній медичний критерій неосудності, отже не можна вважати особу, що вчинила злочин неосудною. Крім того слід звернути увагу і на те, що, що така особа добровільно довела себе до стану сп'яніння, усвідомлюючи негативний вплив на свою поведінку наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, але свідомо припускала, а в більшості випадків прагнуть настання стану сп'яніння викликаного вживанням наркотичних, або інших одурманюючих засобів.

Бібліографічні посилання

1. Кашкаров О.О., Шигонін О.Б. Алкоголізм та наркоманія як фактор детермінації вбивств з сексуальних мотивів. *Форум права*. 2010. № 4. С. 453-457 URL: http://FP_index.htm_2010_4_700_4_70.pdf.

2. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за з ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. 10-те вид., переробл. та допов. Київ: ВД «Дакор», 2018. 1360 с.

3. Тутов П. А. Злочини, вчинені у стані сп'яніння: кримінально-правова регламентація: диплом. робота за освіт.-кваліф. рівнем «магістр»: спец. 081 – право магістер. програма – право. Тернопіль, 2018 102 с.
